

..... [p1]

+

Brugge, 18 maarte 74.

Heere en Vriend,

De vlage die over 't [*westvlaamsch*] hing is opengescheurd. Dr. - horresco referens - Nollet de brauwere van Steelandt - Luckx, heeft zijn clisterium¹ uitgehaald en, - in fransche tale - in de Bulletins de l'acad. roy. des sciences, lettres & beaux-arts - officieel!!- heeft hij 't [*westvlaamsch*] op de pinne gebracht.² Uwe gedichten,³ de bos', 't Idioticon, R. d. H., mijn vlaamsche kuste - Weale met Hans Memlinc - 't komt er al in. Wij zijn des separatistes occidentaux - scheurmakers - dwazeriks, des particularistes - des archaïographes (sic.),⁴ maar bovenal, lieden die niet anders en schrijven als van God en zijn heiligen in R. d. H., hier en daar, - raca! - met scurrilia⁵ doormengeld. O de man die "de glazene ooge" dichtte⁶ en die een stuk miek op den pastor die 's kosters g.⁷ op den preekstoel toogde!⁸ t Is altijd de balke en 't strooike.- Nu wij en weten noch van spraakkunst, noch van etymologie, noch van spellen, (al is 't dat wij - zoo hij zegt - om den blinddoek aan te doen de officieele spelling schrijven - peist!) noch van wending, noch van niet met al en weten. De Bo's idioticon is in 3 jaar gemaakt (leest in 13j.), en het beslaat 1500 bl. dus 't en kan niet vele zijn.

..... [p2]

.....

- 1 Een clisterium is een instrument of vloeistof om een lavement of spoeling toe te dienen.
- 2 J. Nolet de Brauwere van Steeland, Notice sur le particularisme linguistique flamand de la Flandre Occidentale. In: Bulletins de l'Académie royale de Belgique: 37 (février 1874) 2, p. 206-235. De lezing was eerder uitgesproken, maar verscheen dan pas in gedrukte vorm. Men zag de bui dus al op voorhand hangen, cf. "de vlage...".
- 3 J. Nolet de Brauwere van Steeland viseert in het bijzonder Gezelles *Gedichten, Gezangen en Gebeden* (1862), die negatieve kritiek kregen op het Taal- en letterkundig Congres van 1862.
- 4 Het woord 'archaïographes' zelf komt niet voor bij J. Nolet de Brauwere van Steeland, wel 'archaïo-idiotisme', 'archaïologues', en andere afleidingen.
- 5 Vertaling (Latijn): vulgair, grof, platvloers.
- 6 'Het glazen oog', In: J. Nolet de Brauwere van Steeland, *Dichtluimen*, Vanlinthout en Vandenzande, Rotterdam 1842, p.31-37.
- 7 Voluit "'s kosters gat'. Adolf Duclos breekt met opzet het woord af.
- 8 'Het evangelie van den dag'. In: Nolet de Brauwere van Steeland, *Dichtluimen*, Vanlinthout en Vandenzande, Rotterdam 1842, p.116-119.

Achter dat hij gezeid heeft dat wij van niet en weten, zegt hij dat wij over alle dingen schrijven: ils exploitent tous les genres: beaux arts, linguistique - sciences, littérature, tous les genres, même le genre ennuyeux⁹ (Reinaert s'y connaît!)

Maar 't gene hem meest in den neuze straalt 't is dat wij katholyk zijn. Hij komt gedurig met de abbés voor den dag en maakt alzoö consideratien op de charité, op zijn Dupanlounsche.¹⁰ Ook haalt hij 't gezag bij van den Correspondant¹¹ en van Pierke De decker.

Kortaf - wij zijn de opvolgers van de Desrochisten¹² van abbé Defoere, Bôn, en Behaeghel. Wij willen de accenten inbringen - peis ik - en de inquisitie zeker erbij.

[Zijne Hoogweerdigheid] vindt dat het ernstig is. Ikke niet. 'k Hebbe bewezen dat wij recht hadden om ons gedacht te laten hooren over tale. Dat wij gansch den Hollandschen woordenboek aanveerden; dus dat zij ook moeten uit den onzen aannemen 't gene bewezen kan worden. Dat wij hunne klankverbeelding aa, uu, ii, etc. aannemen, maar dat zij ons moeten toelaten onze klanken ([scherplange] oo en ee &c^d)

..... [p3]

te houden. Dat wij wel hunne syntaxis niet en willen uitgeven als ongegrond en kwalijk; dat zij de onze ook niet en mogen verwijzen. - Dat de Hollanders zelve van de zoögezeide eenheid niet en willen, dat Alb. Thijm, Cremer, Hofdijck, Ter gouw en meer en meer andere, elk eene bijzondere spelling volgen; dat de Vries zelve

.....

9 Betekenis: satirisch.

10 Verwijzing naar de verheven moraliserende stijl van de bekende Franse pedagoog Felix Dupanloup. J. Nolet de Brauwere van Steeland verweet de Westvlamingen dat hun hevige afkeer van vreemde invloeden geen blijk gaf van naastenliefde: "ces épithètes ne sont pas trop catholiques, ni même chrétiennes, car elles manquent de charité" (Notice sur le particularisme linguistique flamand de la Flandre Occidentale. In: Bulletins de l'Académie royale de Belgique: 37 (février 1874) 2, p.228).

11 J. Nolet de Brauwere van Steeland verwijst naar een artikel over Manzoni in het Parijse dagblad *Le Correspondant*, Nouvelle série, t. LVIII, 10 janvier. Paris, 1874. (Notice sur le particularisme linguistique flamand de la Flandre Occidentale. In: Bulletins de l'Académie royale de Belgique: 37 (février 1874) 2, p.234).

12 Verwijzing naar de zogenaamde Spellingoorlog van 1839-1844. De voornamelijk West-Vlaamse taalparticularisten, de 'desrochisten', stelden de spelling van Jan Des Roches als 'nationaal Vlaamsch stelsel' tegenover de nieuwe spelling van de Taalcommissie, die meer eenheid met Noord-Nederland beoogde. Des Roches was de auteur van de *Nieuwe Nederduytsche spraekkonst*, waarin hij de Brabants-Antwerpse accentspelling toepaste die circa 1750 in Antwerpen in gebruik was.

geschreven heeft dat hij niet en wilt opdringen; maar nooit en zou willen eene regelgevende Academie lijk de fransche aanveerden &^a &^a - [*Zijne Hoogwaardigheid*] en heeft niet daarop geantwoord; maar gezeid dat wij moesten antwoorden. 't Zal gebeuren ook.

Frans De Cort heeft mij laten weten¹³ dat Dr. Nollet etc. etc. eenen puntigen artikel zal schrijven in de toekomst¹⁴ en dat zijne toekomst "wagewijd" openstaat aan onze antwoorde. 't Is daar dat wij het hun gaan brengen. 't Zal en 't moet krabbelen en bijten.¹⁵

Zoohaast de aprilvisch¹⁶ van Dr. Nollet etc. etc. zal verschijnen, zend ik u een exemplaar. - Maakt dan de refutatie van 't gene u betreft en schrijf noten voor 't overige. Wij zullen dit al te samen smelten, en geteekend door [*ulieden*] debo, meersseman, Callebert, uwen dienaar en hier of daar nog een of twee, aan de Toekomst opzenden. -

..... [p4].....

Wij zijn dus verre gekomen en de voorige misslagen zullen uitgevaagd worden. In 't Congres van Brugge¹⁷ wierd er gezwezen, aan de Commissie¹⁸ antwoordde men dat men "met achterdenken lag" en men ging niet - sedert dien had men over ons gezwezen als vermoord. Maar nu - 't moet zijn dat de zake volgens hun ernstig wordt en vreeselijk - komen zij tegen ons op - alea jacta est:¹⁹ t is oorlog en wij zullen strijden of moest het ons vel kosten. Wij gaan uitkomen met onze spelregels, en eischen dat men ons toesta onze woorden, onze klanken, onze wendingen te bezigen.

.....

13 Per [brief d.d. 10/03/1874](#).

14 J. Nolet de Brauwere van Steeland, Westvlaamsch Taalparticularismus. In: *De Toekomst*: 18 (1 april 1874), p. 165-183.

15 Op 15 april zou de redactie van *Rond den Heerd* een reactie publiceren in de vorm van een zelfstandige brochure 'Lettre à M. Nolet de Brauwere van Steeland au sujet de sa note sur le particularisme Linguistique flamand de la Flandre Occidentale'. In het juni-nummer van 'De Toekomst' verscheen een antwoord van L.L. De Bo met als titel 'Westvlaamsch'.

16 Bedoeld wordt het nieuwe artikel in *De Toekomst*, dat op 1 april 1874 verscheen.

17 Van 8 tot 10 september 1862 werd te Brugge het 7de Nederlands taal- en letterkundig congres gehouden. Gezelle was er enkel aanwezig op de openingsdag. Zijn taalgebruik werd er afgekeurd in een lezing van Jan Baptist David omwille van het gebruik van dialect in de schrijftaal.

18 De Belgische spellingcommissie van 1864 stelde een gezamenlijke spelling voor met Nederland, bekend onder de naam Spelling De Vries en te Winkel. Bij KB van 21 november 1864 werd deze eenheidsspelling verplicht voor onderwijs, bestuurlijke communicatie en openbare akten.

19 Vertaling (Latijn): De teerling is geworpen. Verwijst naar een onomkeerbare beslissing, zoals uitgesproken door Julius Caesar bij het oversteken van de Rubicon

'k moet uitscheiden. Goe gezondheid - en zend mij allichte den art. op de prente van S. Pieters kerke.²⁰ Dank voor uwe zende. - Gabrielle²¹ verschijnt zaterd. met eene schoone eerste communie prente. - "Katte te choore" stond op 't [*manuscript*] - wierd miszet in de drukkerije en Dezuttere vergat te verbeteren.²²

Mijn groetenissen aan Grootj^{Vr} Hiers.

totus tuus in [*Christo*]²³

Ad. Duclos. [*presbyter*]

.....

- 20 Guido Gezelle zou Adolf Duclos beloofd hebben om een artikel te schrijven voor *Rond den Heerd* bij een prent van de Sint-Pietersbasiliek te Rome. Het artikel is niet verschenen, volgens Gezelle ging het om een misverstand. Duclos leende hem hiervoor een boek van De Bleser uit.
- 21 Dit gedicht, geschreven voor de eerste communie van Gabrielle Verriest, werd gepubliceerd in *Rond den Heerd* met een communieprentje in bijlage voor de abonnees. (*Rond den Heerd*: 9 (22 maart 1874) 17, p.140)
- 22 Dit is een reactie op de terechtwijzing van Guio Gezelle dat de uitdrukking verkeerd gebruikt werd in de vorm "katten gaan te koorde" ([brief van Gezelle enkele dagen eerder](#)).
- 23 Vertaling (Latijn): Geheel de uwe in Christus.

Briefbeschrijving

Verzender	Duclos, Adolf Juliaan
Ontvanger	[Gezelle, Guido]
Verzendingsdatum	18/03/1874
Verzendingsplaats	Brugge (Brugge)
Annotatie	Adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie.
Annotatie	Adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie.

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Drager	1 dubbel vel, 209 mm x 134 mm papier, wit papiersoort: 4 zijden beschreven, inkt
Staat	volledig
Toevoegingen	op zijde 1 bovenaan: Aan G. Gezelle (inkt, hand P.A.)

Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge
Bewaarplaats	Guido Gezellearchief
ID Gezellearchief	5000
Bibliotheekrecord	https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg:gga_6.17395

Inhoud

Incipit	De vlage die over 't wvl. hing is open-
---------	---

Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands; Frans

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	18/03/1874, Brugge, Adolf Juliaan Duclos aan [Guido Gezelle]
Editeur	Koen Calis; Universiteit Antwerpen
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2025
Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.
Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .

Citeren

Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
